

MIT TANUL(HAT)NAK ISKOLÁS GYERMEKEINK A MESÉKBŐL?

Szombathelyiné Nyitrai Ágnes
Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác

Kulcsszavak: elemi alapkészségek, a fejlődés kritériumorientált segítése, tankönyvelemzés

Évek óta foglalkozom a mese gyermeki fejlődésre gyakorolt hatásának vizsgálatával. Kutatómunkámhoz elsősorban a kognitív pszichológia új eredményei és az ezekre épülő pedagógiai kutatások, valamint a mesekutatások eredményei szolgálnak elméleti alapul (*Propp, Bettelheim, Vigotszkij, Piaget, Bruner, Nagy, Csapó, Józsa, Vidákovich, Zsolnai, László, Boldizsár* munkái). A tankönyvelemzéshez a TÁRKI felmérései, *Ligeti Csákné, Kojanitz László* és *Kerber Zoltán* munkái jelentették a kiindulópontot.

A Szegedi Műhely kutatásainak eredményei szerint az elemi alapkészségek spontán fejlődése nem minden gyermek esetében megfelelő mértékű és ütemű ahhoz, hogy az iskolai követelmények teljesítése sikeres legyen, az iskolai pályafutás nemcsak a továbbtanulás és az egyéni karrier, hanem a pszichés egészség szempontjából is megfelelően alakuljon. Vagyis szükséges az alapkészségek fejlődésének kritériumorientált segítése.

Kutatásomban azt vizsgálom, hogy az elemi alapkészségek fejlődésének kritériumorientált segítségével hogyan alkalmazható a mese. A kérdés megválaszolásához nagyon fontos rész kutatás annak feltárása, hogy a mese hogyan jelenik meg napjaink óvodai és iskolai nevelési gyakorlatában, mi az, amit a gyermekek a mesékből tanul(hat)nak, és ez hogyan segíti az elemi alapkészségek fejlődését. Ennek a rész kutatásnak az egyik területe az általános iskolai 1. és 2. osztályos olvasás tananyagának a téma szempontjából történő elemzése.

A TÁRKI felmérése (2000) és az egyéb statisztikák szerint az alsó tagozaton az Apáczai Kiadó könyvei 71,9%-os, a Nemzeti Tankönyvkiadó könyvei 20%-os, a Mozaik Kiadó néhány %-os gyakorisággal használatosak. Ebből kiindulva ezen 3 tankönyvcsalád 1. és 2. osztályosok számára készült olvasókönyveinek, munkafüzetekének és a hozzájuk kapcsolódó tanítói kézikönyveknek összehasonlító elemzését végzem el a következő főbb kérdések és szempontok mentén: (1) az egyes könyvekben előforduló mesék; (2) a mesék aránya az irodalmi szemelvényeken belül; (3) a tartalom megértését segítő illusztráció, szómagyarázat megléte; (4) a mesék feldolgozásához kapcsolódó instrukciók, feladatok az olvasókönyvekben, a munkafüzetekben; (5) az egyes feladattípusok aránya; (6) az egyes feladattípusok hozzájárulása az elemi alapkészségek (főleg a relációszókincs, az összefüggés-kezelés, a tapasztalati következtetés és a szocialitás) fejlődéséhez.

Az elemzési szempontokat, az elemzés során használt kategóriákat a szakirodalomban a témához kapcsolódó kutatások módszerei alapján saját magam dolgoztam ki, szakmai vonatkoztatási keretül a DIFER és a SZÖVEGFER szolgálnak. Poszteremen ezen elemzések fontosabb eredményeit és a belőlük levonható következtetéseket mutatom be.